

MATEMATIKA 8 - Kružnice a kruh IV.

Ve čtvrté části materiálů o kružnici a kruhu probereme vzájemnou polohu dvou kružnic.

6. Vzájemná poloha dvou kružnic

Základní členění:

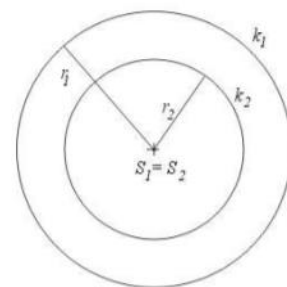
- 1) mají totožný střed $S_1 = S_2$
- 2) nemají totožný střed $S_1 \neq S_2$

Středná je vzdálenost středů S_1, S_2 kružnic k_1, k_2 . V tomto materiálu ji budeme značit s .

1. kružnice se společným středem:

- a) kružnice **totožné** – mají stejně veliký poloměr $r_1 = r_2$
- b) kružnice **soustředné** – mají různě veliký poloměr $r_1 \neq r_2$

Totožné kružnice mají nekonečně mnoho společných bodů, kružnice soustředné nemají žádný společný bod.

2. kružnice s různými středy:

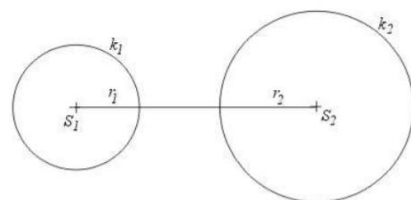
Úsečka S_1S_2 se nazývá **středná**, budeme ji značit s .

a) kružnice leží vně sebe

Středná je větší než součet poloměrů:

$$s > r_1 + r_2$$

Kružnice nemají žádný společný bod.

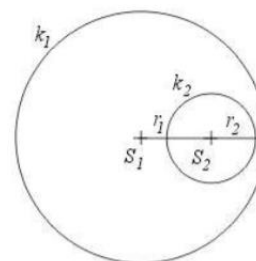

b) kružnice leží uvnitř sebe

Středná je menší než rozdíl poloměrů:

$$s < r_1 - r_2$$

Kružnice nemají žádný společný bod.

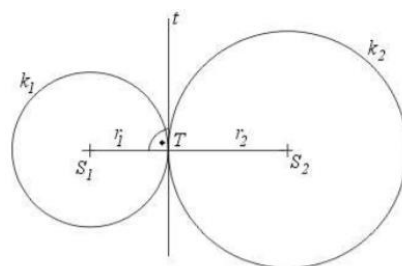

c) kružnice mají vnější dotyk

Středná se rovná součtu poloměrů:

$$s = r_1 + r_2$$

Kružnice mají jeden společný bod.

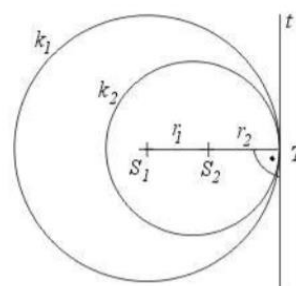

d) kružnice mají vnitřní dotyk

Středná se rovná rozdílu poloměrů:

$$s = r_1 - r_2$$

Kružnice mají jeden společný bod.

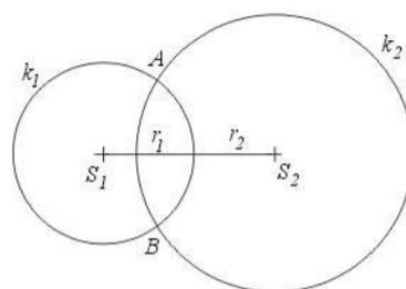

e) kružnice se protínají ve dvou různých bodech

Rozdíl poloměrů je menší než středná a ta je menší než jejich součet.

$$r_1 - r_2 < s < r_1 + r_2$$

Kružnice mají dva společné body.

Vzorový příklad:

Kružnice $k_1 (S_1; r_1 = 3,5 \text{ cm})$ a kružnice $k_2 (S_2; r_2 = 1,5 \text{ cm})$ mají délku středné:

a) $|S_1S_2| = s = 8 \text{ cm}$

b) $|S_1S_2| = s = 2 \text{ cm}.$

Urči výpočtem, jakou mají vzájemnou polohu.

Řešení:

a) pro $s = 8 \text{ cm}$, $r_1 = 3,5 \text{ cm}$, $r_2 = 1,5 \text{ cm}$ platí:

$$r_1 + r_2 = 3,5 \text{ cm} + 1,5 \text{ cm} = 5 \text{ cm} \rightarrow 8 \text{ cm} > 5 \text{ cm} \rightarrow s > r_1 + r_2$$

Proto kružnice k_1 a k_2 leží vně sebe.

b) pro $s = 2 \text{ cm}$, $r_1 = 3,5 \text{ cm}$, $r_2 = 1,5 \text{ cm}$ platí:

$$r_1 + r_2 = 3,5 \text{ cm} + 1,5 \text{ cm} = 5 \text{ cm} \quad \rightarrow 2 \text{ cm} < 5 \text{ cm} \rightarrow s < r_1 + r_2$$

$$r_1 - r_2 = 3,5 \text{ cm} - 1,5 \text{ cm} = 2 \text{ cm} \quad \rightarrow 2 \text{ cm} = 2 \text{ cm} \rightarrow s = r_1 - r_2$$

Proto kružnice k_1 a k_2 mají vnitřní dotyk.

Příklady na procvičení

Příklad 1: Určete vzájemnou polohu kružnic $k_1(S_1; r_1)$ a $k_2(S_2; r_2)$, jestliže pro jejich poloměry r_1 a r_2 , jejich středy S_1 a S_2 a úsečku $s = |S_1S_2|$, které říkáme středná, platí:

a) $r_1 = 6 \text{ cm}$, $r_2 = 9 \text{ cm}$, $s = 11 \text{ cm}$;   b) $r_1 = 5 \text{ dm}$, $r_2 = 3 \text{ dm}$, $s = 12 \text{ dm}$;

c) $r_1 = 80 \text{ mm}$, $r_2 = 10 \text{ cm}$, $s = 2 \text{ dm}$;   d) $r_1 = 5 \text{ cm}$, $r_2 = 7 \text{ cm}$, $s = 12 \text{ cm}$;

e) $r_1 = 46 \text{ mm}$, $r_2 = 32 \text{ mm}$, $s = 5 \text{ mm}$;   f) $r_1 = 4,1 \text{ cm}$, $r_2 = 3,5 \text{ cm}$, $S_1 = S_2$;

Příklad 2: Narýsujte kružnici $k(S_1; r = 3 \text{ cm})$ a zvolte bod S_2 tak, že $|S_1S_2| = 1 \text{ cm}$. Sestrojte kružnici $h(S_2; r_2)$ tak, aby s kružnicí k :

a) neměla žádný společný bod;

b) měla právě jeden společný bod;

c) měla společné dva body.

Příklad 3: Narýsujte kružnici $k(S_1; r_1 = 3 \text{ cm})$. Zvolte na ní bod T . Sestrojte kružnici $h(S_2; r_2)$, která se dotýká kružnice k v bodě T a má poloměr:

a) $r_2 = 2 \text{ cm}$;

b) $r_2 = 4 \text{ cm}$.

Příklad 4: Pro kružnice $k_1(S_1; r_1)$, $k_2(S_2; r_2)$ a úsečku $|S_1S_2| = s$ platí:

a) $r_1 = 5 \text{ cm}$, $r_2 = 8 \text{ cm}$, $s = 10 \text{ cm}$

b) $r_1 = 4 \text{ m}$, $r_2 = 3 \text{ m}$, $s = 1 \text{ m}$

c) $r_1 = 7 \text{ dm}$, $r_2 = 9 \text{ dm}$, $s = 18 \text{ dm}$

d) $r_1 = 15 \text{ cm}$, $r_2 = 11 \text{ cm}$, $s = 17 \text{ cm}$

Určete vzájemnou polohu kružnic k_1 a k_2 .

Příklad 5: Určete délku úsečky S_1S_2 , jestliže kružnice

a) $k_1(S_1; 8 \text{ m})$, $k_2(S_2; 4 \text{ m})$ se dotýká vně

b) $k_1(S_1; 5 \text{ dm})$, $k_2(S_2; 10 \text{ dm})$ mají vnitřní dotyk

Příklad 6: Sestrojte kružnici $k_1(S_1; 4,8 \text{ cm})$ a její tětivu AB délky 9 cm. Dále sestrojte kružnici l , která bude mít s kružnicí k vnitřní dotyk a zároveň se bude dotýkat tětivy AB v jejím středu S' .

Příklad 7: Tři kružnice se shodnými poloměry r se navzájem dotýkají. Určete délky stran a velikosti úhlů trojúhelníku, jehož vrcholy jsou:

- a) středy uvedených kružnic   b) dotykové body těchto kružnic

Příklad 8: Je dána kružnice $k(S; 1,8 \text{ cm})$ a bod L tak, že $|SL| = 3,5 \text{ cm}$. Sestrojte kružnici l se středem L tak, aby

- a) se kružnice k dotýkala vně   b) s kružnicí k měla vnitřní dotyk